

+ گوشه

با آگاهی و توافق قبلی به محضر بروید

زهر از ننگه / اسید محمدرضی طبسی حائری، یکی از سردفتران ازدواج و طلاق مشهور است که در دوازده سال تجربه کاری شاهد شروط عروس و دامادهای زیادی بوده است. نکات اوراد را ادامه می خوانیم:

به انضمام چند دانگ منزل مسکونی

عمده اختلافات و موارد مورد بحث بین طرفین در هنگام ثبت سند ازدواج مسائل مالی است. مورد دیگر بحث در هنگام ثبت سند ازدواج که در چند سال اخیر باب شده، موضوع ثبت خانه به عنوان مهر به است. به گفته این سردفتر ازدواج و طلاق طبق قوانین ثبتی، ثبت خانه به عنوان مهر به تنها در صورت وجود خارجی منزل میسر است و انتقال سند قانونی باید در هنگام ثبت سند ازدواج انجام شود؛ «اما در صورت نبود منزل در هنگام ثبت عقد، حالت های دیگری هم ممکن است. اولین حالت در صورت صلح و سازش طرفین و عدم سخت گیری آن ها اتفاق می افتد؛ به این صورت که در داماد در شروط ضمن عقد متعهد می شود که هر زمان در آینده صاحب خانه شد مثلاً سه دانگ از آن را به نام عروس کند. البته این حالت جنبه اجرائی کمتری دارد.»

ملزم نیستیم اما گفتنش اخلاقی است

به گفته طبسی حائری محضرداران تنها ملزم به بیان نکات مربوط به مهریه و شرایط پرداخت آن هستند و الزامی برای توضیح سایر شروط و حقوق ضمن عقد ندارند؛ «ما اجباری برای این موضوع نداریم اما به خاطر مسائل اخلاقی طرفین را با شرایط مختلف آشنا می کنیم. یکی از این مسائل مهم شروط ۱۲ گانه ضمن عقد است. طبق قانون در صورت اثبات یکی از این شرایط، برای خانم حالت عسر و حرج ایجاد می شود که قاضی برایش اجازه طلاق صادر می کند. چنانچه این شرایط در عقدنامه قید نشود، قاضی باید به جای مرد اجازه طلاق را صادر کند و چون در این حالت قاضی به نحوی در اختیارات زوج مداخله می کند، به سبب رعایت جنبه های شرعی سخت گیری خیلی بیشتری صورت می گیرد.»

جدی در گرفتن حق طلاق

گرفتن حق طلاق توسط خانم ها هم یکی دیگر از مواردی است که گاهی حین تنظیم سند ازدواج و بعد از آگاهی از جزئیات شرایط در باره آن بین طرفین بحث های جدی می شود؛ «در حال حاضر اقدام به جدایی توسط خانم هادر صورت داشتن حق طلاق در دادگاه ها قابل اجرا است بنابراین لازم است آقایان در صورت دادن این حق وضعیت مطالبه مهریه را مشخص کنند.»

اول توافق؛ بعد محضر

در نظام نامه جدید به دفاتر ازدواج و طلاق اختیارات جدیدی داده شده که شروط ضمن عقد و جین را مطابق خواسته شان بنویسند. طبسی حائری در این باره گفت: «یکی از مواردی که اخیراً مورد توجه و تاکید خانم ها قرار گرفته گرفتن حق حضانت فرزند در آینده است. مورد دیگر هم ثبت حق خروج از کشور در سند ازدواج است که تقریباً بین بسیاری از مردم مرسوم شده است. البته لازم به ذکر است که ثبت این حق ظاهراً جنبه تشریفاتی دارد و برای اجرائی شدن باید در دفتر اسناد رسمی هم ثبت شود؛ چرا که هنوز جنبه اجرائی پیدا نکرده است و پلیس +۱۰ هنوز آن را قبول ندارد.» یکی دیگر از موارد مطرح شده در محضرهای ازدواج، ثبت میزان نفقه ماهیانه و یا شرط پذیرش یا تکید بر عدم حضور فرزند یکی از زوجین در زندگی آینده آقا و خانم هم است که بعضی زوجین در شروط ضمن عقد خود لحاظ می کنند. به گفته این سردفتر مشهودی بعد از آگاهی از جزئیات شروط مختلف ضمن عقد و مسائل مربوط به مهریه، تازه بحث بین زوجین با خانواده ها آغاز می شود و حتی گاهی کار به اختلاف کشیده شده و قهر و درگیری جدی پیش می آید. بنابراین لازم است همه توافقات بین طرفین پیش از آمدن به محضر انجام شود.

آیا شروط ضمن عقد و پذیرش آن ها از سوی زن، نافی مهریه و نفقه است و این دین را از مرد ساقط می کند؟

خیر. تحت هیچ شرایطی این شروط نافی مهریه نمی شود. ممکن است زوج برای پذیرش شروط زن، طلب بخشش مهریه و ثبت نکردن آن در سند ازدواج را داشته باشد و بگوید حال که حق مسکن، تحصیل و کار می خواهید پس در سند ازدواج مهریه ای ذکر نشود. علاوه بر این، اگر چه نفقه از وظایف و تکالیف مرد است، اما چون ماهیت ازدواج نیست، مرد می تواند بگوید حال که زوج حق سفر، مسکن و... می خواهد من هم از نفقه معاف بشوم چون این هم حقی است که زن به مرد می دهد تا از حقوق دیگر و مورد علاقه خود برخوردار شود و گرنه شروط ضمن عقد هیچ گونه تنافی با مهریه و نفقه ندارد.

تخلف در عمل به شروط ضمن عقد آیا اصل ازدواج را تحت تأثیر قرار می دهد و رابطه زوجیت و زناشویی را منقض می کند؟

پاسخ به این سؤال هم منفی است. یک سری شروطی وجود دارد که شرع مقدس در اصل ازدواج قرار داده است که اگر آن ها نباشد، مرد یا زن حق فسخ عقد را پیدا می کنند؛ مانند عجز مرد از انجام زناشویی در صورت اثبات که حتی اگر ضمن عقد هم نیامده باشد، زن می تواند به واسطه آن عقد را فسخ کند، یعنی حتی به مرحله طلاق هم نمی رسد و فسخ می شود! یا فرضاً اگر زن شروط زناشویی را نداشته باشد و مانعی برای ادای وظایف زناشویی در مقابل شوهر داشته باشد، مرد می تواند عقد را فسخ کند. یا اگر هر یک از مرد و زن جنون داشته باشند، در اینجا نیز طرفین حق فسخ عقد را دارند. اما این شروط متداول کنونی ضمن عقد نافی اصل عقد نیست. برای مثال، اگر مرد به حق تحصیل زن عمل نکند، زوجیت باقی است و می تواند به زندگی خود ادامه دهند و ممکن است بعداً به نتیجه و تفاهم برسند که زن از حق تحصیل بگذرد، اما این موضوع محرمیت آن ها را متاثر نمی کند و به آن ربطی ندارد.

با وصفی که رفت آیا می توان آموزه های دینی را مؤید شروط ضمن عقد دانست؟

در اصل شرع مقدس، شروط ضمن عقد برای رعایت حال زوجین اجازه یافته اند، یعنی ازدواج و هر عقد دیگری ماهیتی برای شرع دارد، مثلاً محرمیت ایجاد شود و مرد و زن در عین قانونیت و مشروعیت تشکیل خانواده بدهند تا تولید مثل رخ دهد و جامعه امنیت اخلاقی و روانی بیابد؛ اما هر یک از زوجین به تناسب فرهنگ و شرایط خانوادگی، شروط و خاصیت ها و وسایق و علائق و وضعیت زندگی و امثالهم خاص خود را دارند و برای رعایت حال شخصی خود در کنار ماهیت شرع، شروطی را قرار می دهند مثل حق تحصیل و مسکن. امروزه اعتیاد از مسائل خانمان بر انداز است و زن نمی تواند با مرد معتاد زندگی کند باید این حق را به او داد در ابتدای عقد، و کالت در طلاق بگیرد تا اگر آقا دچار معصیت و اشتباهی شد حق و کالت در طلاق به او تعلق بگیرد. بنابراین، ماهیت عقد یک چیز است و شروط ضمن عقد چیز دیگر، این شروط تأمین مرحله دوم است.

شروط ضمن عقد را می توان ضمان خوشبختی دانست؟

اصل و اساس ازدواج توافق، همدلی، عشق و ارادت و دلسوزی بین زوجین است، اینکه زن و مرد شرایط هم را درک و احترام یکدیگر را در بالاترین سطح رعایت کنند و گرنه این شروط و قوانین، زندگی برای زن و مرد به معنای واقعی را به ارمغان نمی آورد، بلکه این ها برای رفع گره های اساسی و تهدید کننده خانواده در آینده است و گرنه برای زندگی به معنای واقعی مؤثر نیست و احترام و محبت و قوام خانوادگی نمی آورد، بلکه بیشتر برای رفع بن بست هاست و امید است هرگز خانواده با رعایت مودت و محبت مد نظر قرآن از این شروط استفاده نکنند.

